

Samtidigheter

Samtidigt verkande drivkrafter eller infallande omvälvningar är en väsentlig faktor i mänsklighetens historia. Å ena sidan kan de accelerera samhällsutvecklingen, men å andra sidan motverkar de ofta varandra och urartar i motsättningar eller rena katastrofer. Mycket sällan är slutresultatet entydigt positivt eller negativt.

Ett klassiskt exempel på samtidighetens distraherande effekt är Suezkrisen hösten 1956, som ledde till en så stor oenighet i västvärlden att Sovjetunionen i lugn och ro kunde kväsa upproret i Ungern. På samma sätt gick det 1968, när Förenta staterna blev alltmer insnärjt i Vietnamkriget. Följden var en så djupt inflammerad samhällsatmosfär på hemmaplan att amerikanerna förhöll sig ytterst passivt till Warszawapaktens invasion av Tjeckoslovakien.

Till saken bidrog starkt att de amerikanska tv-mediernas alltmer uppriktiga bevakning av Vietnamkriget och de massiva protester som detta snabbt gav upphov i både Amerika och Västeuropa. Och eftersom studentungdomen gick i spetsen för alla dessa demonstrationer utvecklades de nästan omgående till en kulturrevolution mot den äldre generationen och hela dess världsbild.

Visst protesterades det ljudligt mot invasionen av Tjeckoslovakien på olika håll i Europa. Allmänt taget var reaktionerna ändå mycket svagare och kortvarigare än mot Vietnamkriget och alla andra konflikter som avvecklingen av de europeiska kolonialmakterna just då gav upphov på olika håll av världen.

”Tänk på Biafras svältande barn”, fick jag och andra 60-talsbarn höra då vi knorrade med maten. Tv-nyheterna förmedlade nämligen chockerande bilder av svältdrabbade barn i Nigerias sydöstra provins Biafra, där ett blodigt inbördeskrig utkämpades om kontrollen över regionens rika oljefyndigheter.

Strömmingslådan eller blodpalten blev väl på något sätt uppäten. Samtidigt noterade endast få vad som pågick i Kina, där den kommunistiske partiledaren Mao Zedong började kväsa den kulturrevolution som han själv hade initierat några år tidigare. Mellan 750 000 och 2 miljoner kineser beräknas ha mist livet i dessa utrensningar, som även drabbade Kinas nuvarande partiledare Xi Jinping och hans familj.

Skälet till denna ignorans var inte enbart att så mycket annat pågick just då i världen. Snarast handlade det om bristen på spektakulära tv-nyheter, som på ett konkret sätt skulle ha förmedlat hur grymt regimen i Kina behandlade sina egna medborgare.

Samma mönster gjorde sig gällande även i juni 1989 när den kinesiska regimen kväste demonstrationerna på Himmelska fridens torg i Peking. Europa var så fullt upptaget av Sovjetimperiets sönderfall att händelserna i Kina snabbt hamnade i skymundan.

Får se hur det går framöver. Xi Jinping är världens mäktigaste man i dag. Men redan i morgon kan ett antal samtida händelser driva Kina och resten av världen in i en riktning som ingen kunnat förutse.

Henrik Meinander, HBL 28.2.2018